

Uvodnik

Vsem, ki ste nam lani, ob izidu prve številke *Arhea* pod taktirko novega uredništva, zaželeli še vsaj enkrat toliko let uspešnega delovanja, so se želje uresničile. Pred vami se spet po prosjačenju za sredstva, kopici računalniških virusovin, nekaj uničenih računalnikov nahaja nova številka *Arhea*. Tokrat so bolj kot prej vidne nekatere vsebinske spremembe, ki smo jih napovedali ob prevzemu uredniške funkcije. *Arheo* je sicer še vedno revija, ki v slovenski arheološki prostor poskuša prenesti oziroma predstaviti novejšo raziskovalne in epistemološke tokove v svetovni arheologiji, vendar pa prevzema tudi vedno več podobe društvenega glasila.

Tako lahko pričujočo številko razdelimo na dva dela. V prvem – teoretično usmerjenem delu – smo poskušali predstaviti sklop tekstov, ki bi se ukvarjali z naravoslovnimi metodami v arheologiji. Pri tem se nismo želeli usmeriti predvsem na raziskovalne metode, ampak smo želeli predstaviti epistemologijo, ki je bila v arheologijo, ki naj bi vsaj po definiciji še bila humanistična veda, prenešana iz naravoslovnih ved. Žal pa zaradi odpovedi sodelovanja nekaterih avtorjev zaključna izpeljava načrtovanega ni popolnoma uspela.

V drugem delu pa se je znova pokazala nuja po glasilu, ki bi prikazovalo kratke prispevke o aktualnih arheoloških dogajanjih v zvezi z dejavnostmi članov Slovenskega arheološkega društva. Očitno je, da večina slovenskih avtorjev hitreje privoli v avtorstvo članka, kjer v krajšem besedilu povzame dogajanje oziroma izsledke, kot pa da bi se spuščali v obsežnejšo teoretično analizo svojega dela. Na drugi strani pa je prav količina kratkih prispevkov odraz izrednega dela ter organizacijskih uspehov in mednarodnega sodelovanja slovenskih arheologov v preteklem letu.

V prvem članku, se je avtor Miha Krivic sicer nekoliko oddaljil od same arheologije, ampak je kot antropolog prikazal nekaj detajlov fizičnega razvoja najzgodnejših hominidov, ki so vodili k posledičnemu nastanku človeške kulture. Pojav uporabe kamenih orodij – prvi strukturirani arheološki zapis in začetek predmeta raziskav arheologije – je izpeljal kot posledico anatomske sprostitve rok oziroma njihovega premika iz

lokomotorične v manipulacijsko funkcijo. Razlog, ki je sprožil celoten plaz sprememb, pa naj bi bili uspešnejši termoregulacijski mehanizmi telesa, ki so hominidom omogočili prodor iz tropskega deževnega gozda v savano.

Na ta trenutek v zgodovini razvoja človeštva se navezuje Boris Kavur, ki v članku prikaže razmere, v katerih so hominidi začeli izdelovati kamena orodja, oziroma se posveti nastanku in uporabi le-teh. Na drugi strani pa rezultate analiz najenostavnejših tehnologij obdelave kamna uporabi za poskus opisa najdb iz Jame pod Herkovimi pečmi ter teoretično skico dogajanja, ki naj bi vodilo k nastanku arheološkega zapisa na tem najdišču.

Če prva članka uporabita ekološke dejavnike zgolj kot kronološko markacijo oziroma ekološki vzgib, ki je povzročil nadaljnje spremembe, je Dimitrij Mlekuž v svojem prispevku pokazal na nove pristope v naravoslovju, ki so z aplikacijo teorije kaosa in teorije kompleksnosti radikalno spremenili moderen pogled na evolucijo oziroma na interakcijo med ljudmi in okoljem. Avtor tukaj prikazuje koncepte, ki jih arheologija dolgo ni bila sposobna s pridom uporabiti, razvoj v zadnjem času pa nam kaže prav vedno večjo kompatibilnost arheološke teorije in teh konceptov.

Obrat od teorije k praksi pomeni prispevek Roberta Hedgesa in Paula Pettitta, ki na osnovi izkušenj, pridobljenih z radiometričnim datiranjem arheoloških vzorcev v Oxfordu, ocenjujeta pravilnost datacij vzorcev starejših od 30.000 let pred sedanostjo. Njuna usmeritev v tem primeru ni zgolj posledica nujnosti preverb sodobne tehnične opreme, ampak izhaja iz dejstva, da je prav v tem obdobju prišlo v Evropi do zadnjega velikega biokulturnega obrata, ko so anatomske in vedenjske moderne ljudje zamenjali neandertalce.

Nadaljevanje v tej smeri predstavlja prispevek Simone Petru, v katerem avtorica predstavlja najnovejše izsledke analiz fizičnih in kemijskih sestav barvil v stenski umetnosti mlajšega paleolitika jugozahodne Francije.

Dimitrij Mlekuž in Bernarda Županek sta prikazala poskus uporabe modelov nevronske mreže v arheologiji, kjer po njunem mnenju te ustrezajo za prepoznavanje

vzorcev, izhajajočih iz ne popolnoma absolutno definiranih in dokončno prepoznanih ter raziskanih arheoloških zapisov – ohlapno definiranih vzorcev, kot sta to poimenovala avtorja, ki sta izpeljala študijo razlik v religiozni podobi rimskih mest Emone in Poetovione.

Zadnji prispevek prvega dela *Arhea* tvori prikaz dokumentacije podvodne najdbe čolna deblaka v Ljubljani, ki sta ga napisala Andrej Gaspari in Miran Erič. Sicer gre v tem primeru za skoraj klasično poročilo o najdbi, vendar smo članek uvrstili v revijo kot primer prikaza kompleksne dokumentacije arheološke najdbe.

Povezavo med članki in krajšimi prispevki v *Arheu* tvori sestavek Dragana Božiča, v katerem avtor predstavlja dejavnost združenja Instrumentum oziroma periodiko te skupine, v kateri so se slovenski avtorji v zadnjem času pokazali kot zelo aktivni sodelavci.

Med krajše prispevke smo uvrstili tudi dve knjižni predstavitvi. V prvi Tatjana Greif predstavi prevod zbornika *Arheologija spolov* – dela, v katerem so prvič na slovenskem medijskem prizorišču predstavljene sadovi že dobri dve desetletji trajajočega raziskovalnega dela. V drugi predstavitvi pa Dragan Božič predstavi vsebino nove številke *Arheološkega vestnika* ter doda še kratek pregled avtorjev zadnjih desetih števil.

Blok predstavitev mednarodnih znanstvenih srečanj vsebuje kar pet prispevkov. V prvem je Bernarda Županek predstavila konferenco Computing Archaeology For Understanding The Past; Dimitrij Mlekuž se je udeležil konference Virtual Archaeology Between Scientific Research and Territorial Marketing; Verena Perko in Irena Lazar sta predstavili posvetovanje Steklo v arheoloških obdobjih; Mojca Vomer Gojkovič in Nataša Kolar sta poročali s sestanka Ptuj v rimskem cesarstvu, mitraizem in njegova doba; Matej Župančič in Verena Perko pa s srečanja Miles romanus, dal Po al Danubio.

Na koncu sledi še kratko poročilo o delovanju Slovenskega arheološkega društva v letu 2000, ki ga je pripravila predsednica društva Barbara Ravnik-Toman.

Kratek pregled vsebine jasno ponazarja širino teorijskih usmeritev, ki jih je mogoče uvrstiti v *Arheo* in morda že nekoliko nevmesno postaja vabilo avtorjem, naj

prispevajo svoje članke v objavo. Predvsem se je v zadnjem letu močno povečalo število kratkih prispevkov, kar sicer pomeni sprejem revije kot utečenega medija pri večjem številu arheologov, še vedno pa se v tem odraža zadržanost večine arheologov pri pisanju daljših, nekoliko teoretično usmerjenih tekstov. Čas je, da skupaj obrnemo *Arheo* na bolje.

Vaše uredništvo.